

Orgüder ve Dünyada ve Türkiye'de Organik Tarım Uygulamaları

Sevil Atlı*

Organik Ürün Üreticileri ve San.Der., Bankacı sok. No:4/6 Kocatepe, Ankara

* orguder@orguder.org.tr

Özet

Organik ürün tüketicisi olmanın nedenleri; zehirli kimyasal ilaç ve gübrelerle uğraşarak 6 kat fazla kanser riski taşıyan çiftçilerimiz başta olmak üzere çocuklarımızın ve kendimizin sağlığını korumak, bitkisel üretimde pestisitlerden ve hayvansal üretimde antibiyotiklerden kaynaklanan sağlık sorunlarının çözümü, toprak, hava ve su kalitesini yani doğayı korumak ve toprak erozyonunu önlemek, toprakların bünyesindeki canlı ve organik madde miktarını artırarak zenginleştirmek, enerji tasarrufu sağlamak, küçük çiftçilerle sözleşme yaparak verilen primlerle onların yok olmalarını önlemek, sözleşmeli çiftçilerin ürünlerini alarak pazarlama sorunlarını çözerek üretici ile tüketici arasındaki bölgesel üretimi destekleyerek ve yok olmaya başlayan ürünlerin üretimini teşvik ederek biyolojik çeşitliliği korumak, GDO'suz tohum kullanarak temiz ürün yaratmak, gıda güvenliğini sağlamak, uzun vadede organik tarım yapılan ekolojik çiftliklerde veya eko - köylerde daha ucuz ve kapalı sistem üretimle eko-turizm yaparak üreticinin gelirini arttırmak ve insanların doğa ile baş başa yaşamasına ya da tatil yapmasına olanak sağlamak gibi konular organik ürün tüketicisi olmak için yeterli nedenlerdir.

Anahtar kelimeler: Organik ürün, sağlık, tüketici

Giriş

ORGÜDER; Türkiye'deki tüm Organik Ürün Üreticilerini ve Sanayicilerini bir çatı altında toplayarak aralarındaki mesleki dayanışma, yardımlaşma ve işbirliğini geliştirmek, bilgi alış verişinde bulunmak, tüketiciler ve kamuoyu ile iletişim içinde bulunarak onları bilgilendirmek ve organik ürünleri tanıma ve kullanma faaliyetlerine yardımcı olmak yani Türkiye'de Organik Tarımın ve Organik Ürün Sanayinin gelişmesine katkıda bulunmak ve Organik Tarım Politikalarının yönlendiricisi olmak amacıyla 17/03/2004 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. 33 üyesi bulunan ORGÜDER; Gıda Dernekleri Federasyonunda (GDF), Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu "IFOAM"'ın üyesidir.

Organik (ekolojik-biyolojik) Tarım Nedir?

Organik Tarım; tarımsal üretimde yapay üretim girdilerinin kullanımını ortadan kaldıran ve bunun yerine hayvan gübresi, yeşil gübre, ürün artıkları ile ekim nöbeti ve tarım dışı organik atıkların kullanılmasını öneren; hastalık, zararlılar ve yabancı ot mücadelesinde biyolojik mücadele yöntemlerinin kullanılmasını sağlayan, topraktaki organizma faaliyetlerinin ve toprak verimliliğinin artırılmasını amaçlayan çevreye dost bir üretim şeklidir. Organik tarımda hedeflenen, toprağı, suyu ve havayı koruyarak zararlılardan ve hastalıklardan arınmış insan ve hayvan gıdası üretmektir.

Dünyada Organik Tarımın Gelişimi Nasıldır?

1970'li yılların başlarında insanlar sentetik kimyasalların ve gübrelerin olumsuz etkilerini kendilerinde ve çevrelerindeki doğa üzerinde gözlemlemeye başladıkça, her ülkede organik tarım içerisinde bağımsız çalışmalar ortaya çıkmıştır. 1974 yılında ise tüm dünyadaki organik tarım hareketlerini bir çatı altında toplamak ve düzenlemek amacıyla IFOAM kurulmuştur. Bu organizasyon sayesinde tüm gelişmeler, üyeleri tarafından takip edilebilmekte ve çiftçilere aktarılmaktadır.

Avrupa'da organik ürünlerde başlıca ithalatçı ülkeler Almanya, Fransa, Hollanda, İsviçre, İngiltere' dir. Ege İhracatçılar Birliği (EİB) organik ürünlerin ihracatını koordine etmektedir.

Türkiye' de Organik Tarım Uygulamaları Nasıldır?

Türkiye'de Organik Tarım, 1985 yılında, Avrupa ithalatçılarının talebi doğrultusunda organik üzüm yetiştiriciliği ile başlamıştır. Daha sonra, organik incir ve kayısı üretimine geçilmiştir. Organik tarım yoğun olarak Ege Bölgesi başta olmak üzere her bölgede yapılmaktadır. Kuru üzüm (sultana), kayısı ve incir ilk üretimi yapılan ürünlerdir. Bugün 179 üründe organik üretim yapılan Türkiye'deki organik ürünler, tahıllar, taze veya işlenmiş sebze ve meyveler, fındık, antep fıstığı, ceviz, kurutulmuş meyveler, baklagiller, baharatlar, siyah çay ve bitkisel çaylar, süt, endüstri bitkileri, bal ve işlenmiş ürünlerden oluşmaktadır. İşlenmiş ürünlerin bazıları, zeytinyağı, ekmek, dondurulmuş sebzeler& meyveler ile konsantre meyve sularıdır.

Türkiye'de gelişmekte olan organik hayvansal üretimi, Gümüşhane Kelkit'te yapılan organik süt hayvancılığı ile başlamıştır ve süt üretimine geçilmiş bulunmaktadır.

Türkiye'nin organik ürün ihracatı yıllara göre artan bir trend göstermektedir. Organik ürün ihracatı miktarı 21.083.351 ton; ihracat değeri 36.982.995 \$' dir. İhracat yapılan ülke sayısı 35 civarında olup, Avrupa Birliği ülkeleri başta

Türkiye 9. Gıda Kongresi: 24-26 Mayıs 2006, Bolu

olmak üzere ABD, Kanada ve Japonya diğer ihracat yapılan ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye, 25 milyar \$'lık dünya organik ürün pazarında yaklaşık 37 milyon \$'lık paya sahiptir.

1 Aralık 2004 tarihinde, organik tarımda yasal düzenlemeleri ve cezai yaptırımları içeren 5262 sayılı "Organik Tarım Kanunu" yürürlüğe girmiştir. 10 Haziran 2005'de de bu kanunu tamamlayıcı ve açıklayıcı nitelikteki "Organik Tarım Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de organik ürünlerin üretiminde "sözleşmeli çiftçi" uygulaması getirilmiştir. Bu uygulamada çiftçilerle üretici firmalar üretim aşamasında girdilerin temini ve hasat aşamasında ürünlerin alımı konularında, mahkemeye başvurma hakkı saklı kalmak koşuluyla, bir sözleşme yaparlar. Sözleşmeli tarım üreticilere pazar, fiyat, satış ve prim garantisi getirerek avantaj sağlamaktadır. Sözleşmeli çiftçiler, bahçelerinde ve tarlalarında hiçbir şekilde kimyasal ilaç, hormon ve gübre kullanmamayı imzaladıkları sözleşmelerle taahhüt ederler. Bu şartlara uygun olarak üretimi yapılan organik ürünlerin her birine, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından denetleme yetkisi verilen uluslararası bağımsız denetleme firmaları, ürünlerin organik ürün olarak kontrollü yetiştirildiğini belgeleyen, "Organik Ürün Sertifikası" verirler. Organik ürün sertifikaları, ürünlerin yetiştirildiği arazinin toprak analizlerinden başlayarak hasat, işleme, ambalajlama ve depolama zincirindeki her safhasında gerekli şartlara uyulduğunu belgelemektedir. Konvansiyonel (Geleneksel) tarımdan organik tarıma geçiş süreci tek yıllık tarla bitkilerinde iki yıl ve çok yıllık meyve ağaçlarında üç yıldır.

Organik tarımın kontrol ve sertifikasyonu, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş, 9 adet kontrol ve sertifikasyon firması tarafından yapılmaktadır. İsviçre, Fransa, Almanya, Hollanda, Türkiye ve İtalya, menşeli olan bu firmaları, IMO, ECOCERT, ETKO, SCAL, BSC, EKOTAR, İCEA, CERES ve ORSER oluşturmaktadır.

5262 sayılı organik tarım kanunu ile iç pazarda satılan organik ürünlerin ambalajların üzerinde Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının logosunun ve yanında kontrol ve sertifikasyon firmasının logosunun bulunmasını ve ayrıca ambalajın üzerinde kontrol ve sertifika firması tarafından kontrol edilip sertifikalandırıldığını yazılması mecburiyetini ve bunların olmaması halinde para cezalarını getirilmiştir. Tüketiciler marketlerin raflarında satılan organik ürünleri satın alırken ürünlerin ambalajlarında bu özellikleri aramalıdır. Ancak bu tanımlara uygun olarak ambalajlanan ve satışa sunulan ürünler organiktir.

Sonuç

Ülkemizde de bilinçli tüketici organik ürün tüketimine yönelmektedir. Arazi Topplulaştırması ve Organik Ürün Üretim Planlaması yapılarak, organik ürün üreticisi desteklenmelidir. Ürün çeşitliliği artırılmalı ve organik ürünlerin maliyetleri düşürülerek fiyatlar aşağı çekilmelidir. Yapılacak eğitim ve tanıtımlarla üretici ve tüketici bilinçlendirilerek iç pazar canlandırılmalıdır. Türkiye'de oluşturulacak akredite olmuş "Kontrol Laboratuvarlarında" organik ürünlerin kontrol işlemlerinin yapılması sağlanarak kontrol ve sertifikasyon maliyetleri düşürülmelidir. Organik girdilerin maliyetlerinin düşürülerek küçük üretici desteklenmelidir. Fuarlar, seminerler, sempozyumlar, TV'de eğitici programları ve kongreler düzenlenerek üreticilerin eğitimi ve tüketicilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Organik ürün üreticilerinin üretici birlikleri kurarak örgütlenmesinin sağlanmalıdır. Organik tarımda ve ticarete danışmanlık müessesesi oluşturulmalıdır. İç ve dış pazarlarda organik ürünlerde markalaşma sağlanmalıdır. Kalifiye insan gücünün artırılması ve bilgi akışının sağlanması için tarladan tüketiciye kadar olan tüm zincirlerde kullanılan eğitim araçları geliştirilmeli ve bunların kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Yurt içi ve yurt dışı pazar olanaklarının artırılması ve organik ürünler ihracatında desteklerinin artırılması gerekmektedir."Organik Ürünlerde Gıda Güvenliğinin" sağlanması için ilgili Bakanlıklar tarafından, 5262 sayılı "Organik Tarım Kanunu" ve bunu açıklayan "Organik Tarım Yönetmeliği" esaslarına göre; üreticiler, perakendeciler, ihracatçı/ithalatçı müteşebbisler ve kontrol/sertifikasyon kuruluşlarının denetimleri yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Sayın, C. 2002, Dünya, AB ve Türkiye'de Organik Tarıma Yönelik Gelişmeler ve İzlenen Politikalar, Antalya.
- Güzel, T. 2001. Dünya'da ve Türkiye'de Ekolojik Tarım Ürünleri Üretimi ve İhracatı Olanakları, İstanbul.
- Bostanbudak, D. ve Gültekin U.2001. Ekolojik Tarımda Katılımcı Kırsal Değerlendirme. Türkiye I. Ekolojik Tarım Sempozyumu, İzmir.
- FAO 2003, Türkiye'de Biyoçeşitlilik ve Organik Tarım Çalıştay Raporu, Ankara
- TKB 2003, Organik Tarımın Genel İlkeleri, Ankara
- Anonim 2002/a.- 2003/a. (www.igeme.org.tr)
- Anonim 2003/a. (www.tarim.gov.tr)
- Anonymous, 2001/f. "Organic Agricultural Products of Turkey", İGEME, Ankara.
- Babadoğan, G. - Koç, D. , Ocak 2005 , Organik Tarım Ürünleri Dış Pazar Araştırması, İGEME, Ankara.